

KMP.570.36.2018.MZ

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur
z wizytacji Komisariatu Kolejowego Komendy Stołecznej Policji w Warszawie**

(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192), zwanego dalej: OPCAT, oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 13 grudnia 2018 r. Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (dalej: KMPT) przeprowadził wizytację Komisariatu Kolejowego Komendy Stołecznej w Warszawie (dalej zwany: Komisariatem, jednostką), mieszczącego się w podziemiach Dworca Centralnego przy Alejach Jerozolimskich 54.

W skład zespołu wizytującego wchodził: Aleksandra Osińska, Tomasz Górecki (psycholog) oraz Michał Żłobecki (prawnik).

Celem wizytacji KMPT, zgodnie z art. 19 OPCAT, było sprawdzenie sposobu traktowania osób zatrzymanych, w celu wzmocnienia, jeśli to niezbędne, ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem, a następnie przedstawienie rekomendacji właściwym władzom w celu poprawy traktowania oraz warunków zapewnionych osobom pozbawionym wolności i zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, mając na uwadze odpowiednie standardy organizacji międzynarodowych.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowę z mł. insp. Pawłem Salamagą – Zastępcą Komendanta Komisariatu Kolejowego Policji w Warszawie oraz innymi funkcjonariuszami Policji pełniącymi służbę w Komisariacie;

- przeprowadzono ogląd pomieszczeń Komisariatu (pokoje policjantów, sanitariatów, poczekalni dla interesantów, dyżurki oficera dyżurnego, etc.) oraz wybranych samochodów służbowych;
- dokonano analizy rejestrów i wybranej dokumentacji prowadzonej w Komisariacie;
- przeprowadzono rozmowę z osobą zatrzymaną na Komisariacie w dniu wizytacji;
- wykonano dokumentację fotograficzną.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano wybraną dokumentację związaną z funkcjonowaniem Komisariatu.

Przedmiotem zainteresowania przedstawicieli KMPT każdorazowo pozostają następujące zagadnienia: traktowanie osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy, warunki materialne zatrzymania, funkcjonowanie w praktyce podstawowych zabezpieczeń chroniących osoby pozbawione wolności przed złym traktowaniem, kwalifikacje personelu.

W niniejszym raporcie uwzględniono mocne strony i dobre praktyki, a także obszary, które wymagają wzmocnienia z punktu widzenia zapobiegania torturom i innym formom złego traktowania osób pozbawionych wolności. Raport opisuje również problemy systemowe wymagające zmiany obowiązującego prawa.

2. Zakaz represji

Stosownie do art. 21 ust. 1 OPCAT żadna osoba (np. osoba zatrzymana, funkcjonariusz lub pracownik Komisariatu, członek rodziny, inna osoba) lub organizacja, która przekazała KMPT informację, nie może ponieść jakiegokolwiek sankcji lub uszczerbku z tego tytułu, niezależnie czy udzieliła informacji prawdziwej, czy fałszywej.

Wskazany przepis OPCAT stanowi bowiem, że *żadna władza lub funkcjonariusz nie nakáže, nie zastosuje, nie pozwoli ani nie dopuści do stosowania jakiegokolwiek sankcji przeciwko jakiegokolwiek osobie lub organizacji, za przekazanie krajowemu mechanizmowi prewencji jakiegokolwiek informacji, prawdziwej bądź fałszywej, i żadna taka osoba lub organizacja nie poniesie żadnego uszczerbku w jakikolwiek inny sposób.*

3. Charakterystyka placówki

Wizytowany Komisariat podlega Komendzie Stołecznej Policji. Znajdują się w nim 2 wydziały: Wydział Prewencji (podzielony na cztery ogniwa patrolowo – interwencyjne oraz Referat Wywiadowczy) i Wydział Kryminalny. Jednostka mieści się w podziemiach Dworca

Centralnego w Warszawie. Komisariat w ramach wykonywanych zadań współpracuje ze Strażą Ochrony Kolei, Strażą Miejską, Strażą Graniczną i Żandarmerią Wojskową.

4. Mocne strony

Z informacji przekazanej przez Zastępcę Komendanta wynika, iż w jednostce służbę pełni funkcjonariusz posługujący się językiem migowym. Zważywszy na charakterystykę Komisariatu i różnorodność interesantów oraz osób zatrzymanych należy docenić zagwarantowanie odpowiedniej komunikacji z osobami niesłyszącymi. W przypadku zatrzymanych z wadą słuchu pozwala to także na udzielenie pełniejszej informacji dotyczącej powodów zatrzymania oraz przysługujących im uprawnień.

5. Problemy systemowe

5.1. Dostęp osób zatrzymanych do lekarza oraz dokumentowanie obrażeń

Jak ustaliła delegacja KMPT w przypadku zaobserwowania obrażeń na ciele zatrzymanego adnotacja wraz z opisem widocznych śladów umieszczana jest w protokole zatrzymania. Jeśli funkcjonariusz zauważy, że osoba wymaga pomocy medycznej (np. w przypadku osób chorych psychicznie lub z niepełnosprawnością intelektualną), co do zasady wzywa karetkę. Lekarz bada osobę zatrzymaną i podejmuje decyzję co do dalszego postępowania. Jednocześnie wskazać należy, iż w kilku analizowanych protokołach zatrzymań brak było informacji, czy osoby zatrzymane poddane zostały badaniu lekarskiemu, pomimo że w jednym z dokumentów odnotowano, iż zatrzymany jest czynnym narkomanem i nosicielem wirusa HCV, a w przypadku innej osoby zawarto informację o jej uprzednim leczeniu odwykowym i psychiatrycznym. Ponadto osoba zatrzymana, z którą rozmawiał przedstawiciel Mechanizmu zaprzeczyła, jakoby po zatrzymaniu poinformowano ją o możliwości żądania przeprowadzenia badania lekarskiego.

Niezależne badanie lekarskie i właściwe dokumentowanie urazów stwierdzonych podczas badania uważane jest za podstawową i minimalną gwarancję chroniącą przed torturami i przemocą, silnie podkreślaną przez międzynarodowe instytucje monitorujące traktowanie osób pozbawionych wolności – Podkomitet ds. Prewencji Tortur ONZ (SPT)¹ oraz CPT².

¹ Zob. Raport SPT z wizyty na Ukrainie, CAT/OP/UKR/1, § 45-48; Raport SPT z wizyty na Ukrainie, CAT/OP/UKR/3, § 57-61; Raport SPT z wizyty w Peru, CAT/OP/PER/1, § 20; Raport SPT z wizyty w Szwecji, CAT/OP/SWE/1, § 62-64.

² European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT). Zob. Drugie Sprawozdanie Ogólne, CPT/Inf (92) 3, § 36-38; Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2014) 21, § 26, 30.

Według polskiego prawa krajowego, zgodnie z art. 244 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1987, ze zm.) zatrzymanemu przysługuje prawo m.in. do dostępu do pierwszej pomocy medycznej. Natomiast § 1. ust. 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. *w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1102) określa, że obowiązkowemu badaniu lekarskiemu są poddawane: osoby żądające badania lekarskiego, posiadające widoczne obrażenia ciała niewskazujące na stan nagłego zagrożenia zdrowotnego, oświadczające, że cierpią na schorzenia wymagające stałego lub okresowego leczenia, którego przerwanie powodowałoby zagrożenie życia lub zdrowia, kobiety karmiące piersią i w ciąży, osoby chore zakaźnie, osoby z zaburzeniami psychicznymi, nieletni po spożyciu alkoholu lub innego, podobnie działającego środka.

Warto w tym miejscu przypomnieć rekomendacje wydane przez CPT po wizycie w Polsce w 2013 r. i 2017 r., które mówią o tym, by osoby pozbawione wolności przez policję miały zagwarantowane *explicite* prawo dostępu do lekarza (w tym także prawo dostępu do dowolnie wybranego lekarza, co oznacza, że badanie przez takiego lekarza może być przeprowadzone na koszt osoby zatrzymanej) od samego początku pozbawienia wolności. Odpowiednie przepisy powinny gwarantować prawo żądania dostępu osoby zatrzymanej do lekarza w każdych okolicznościach; ani funkcjonariusze policji, ani żadne inne podmioty nie mogą oceniać zasadności takich żądań³.

Wszystkie badania lekarskie winny być przeprowadzane poza zasięgiem słuchu oraz, jeżeli lekarz nie zarządzi inaczej, poza zasięgiem wzroku funkcjonariuszy policji. Komitet zaleca także, by informacje dot. zdrowia zatrzymanych były przechowywane w sposób zapewniający ich poufność. Personel lekarski może udzielać funkcjonariuszom jedynie niezbędnych informacji o stanie zdrowia zatrzymanych, informacja taka powinna jednak ograniczać się do minimum pozwalającego na zapobieżenie poważnemu ryzyku [grożącemu] osobie zatrzymanej lub innym osobom, chyba że osoba zatrzymana wyraża zgodę na udzielanie dodatkowych informacji [o swoim stanie zdrowia]⁴.

KMPT zaleca przeprowadzanie badań lekarskich wszystkich osób zatrzymywanych, mając na względzie powyższe standardy międzynarodowe.

³ Raport z wizyty Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) przeprowadzonej w Polsce w dniach 5 - 17 czerwca 2013 r.

⁴ Raport z wizyty Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) przeprowadzonej w Polsce w 2017 r.

5.2. Dostęp do adwokata od początku zatrzymania

Nie każda osoba zatrzymana ma w praktyce dostęp do adwokata od początku zatrzymania. Taka sytuacja stwarza ryzyko złego traktowania, gdyż jak pokazuje doświadczenie KMPT, ryzyko tortur jest największe bezpośrednio po zatrzymaniu. Niezwykle istotna jest tutaj sytuacja osób ubogich, których nie stać na opłacenie obrońcy z wyboru. Ponadto procedura wyboru obrońcy z urzędu nie zapewnia w praktyce dostępu do obrońcy bezpośrednio po zatrzymaniu. Wniosek o przyznanie obrońcy z urzędu można bowiem złożyć dopiero po pierwszym przesłuchaniu w charakterze podejrzanego, nie zaś bezpośrednio po zatrzymaniu. Do czasu więc wyznaczenia obrońcy z urzędu i jego pierwszego kontaktu z klientem, funkcjonariusze realizują z zatrzymanym czynności służbowe (np. przesłuchania, rozpytania).

Na problem dostępu w Polsce do adwokata zwraca uwagę CPT, podkreślając w swoim najnowszym raporcie z wizyty w 2017 r., że dostęp do prawnika stanowi podstawowe zabezpieczenie przed złym traktowaniem, a mimo tego praktyczny dostęp zatrzymanych do realizacji tego prawa nadal jest w Polsce problemem⁵. Ponadto w polskim prawie brak jest przepisów przewidujących wyznaczenie obrońcy z urzędu przed etapem postępowania sądowego. W związku z tym osoby zatrzymane, które nie są w stanie zapłacić za usługi prawne, są faktycznie pozbawione prawa dostępu do prawnika⁶. Komitet wskazuje też, że w jego ocenie osoby zatrzymane przez Policję nadal są narażone na znaczne ryzyko niewłaściwego traktowania i polskie władze powinny zintensyfikować swoje wysiłki w tym obszarze⁷.

Ponadto zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. podejrzeni, którzy nie posiadają wystarczających środków na pokrycie kosztów pomocy adwokata, mają prawo do korzystania z pomocy prawnej z urzędu, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości. Pomoc prawna z urzędu powinna być przyznana bez zbędnej zwłoki i najpóźniej przed przesłuchaniem danej osoby przez Policję, inny organ ścigania lub przez organ sądowy, lub przed przeprowadzeniem konkretnych czynności dochodzeniowo-śledczych lub dowodowych⁸.

Zgodnie z Dyrektywami Parlamentu Europejskiego i Rady UE podejrzeni lub oskarżeni w postępowaniu karnym mają prawo dostępu do adwokata w takim terminie i w taki sposób,

⁵ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 23.

⁶ Tamże, § 25.

⁷ Tamże, § 21.

⁸ Zob. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (Dz.U.UE.L.2016.297.1).

aby osoby te mogły rzeczywiście i skutecznie wykonywać przysługujące im prawo do obrony. Dostęp do adwokata powinien nastąpić bez zbędnej zwłoki: przed przesłuchaniem przez Policję lub inny organ ścigania lub organ sądowy, w momencie prowadzenia przez organy ścigania lub inne właściwe organy czynności dochodzeniowych lub innych czynności dowodowych, niezwłocznie po pozbawieniu wolności, zanim podejrzani lub oskarżeni zostali wezwani do stawiennictwa przed sądem właściwym w sprawach karnych w odpowiednim czasie, zanim ww. osoby stawiają się przed tym sądem⁹.

Dzieci będące podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym, z uwagi na fakt, iż wymagają szczególnego traktowania i nie zawsze są w stanie w pełni rozumieć i śledzić postępowanie karne, powinny korzystać z pomocy adwokata z urzędu, jeśli dziecko lub podmiot odpowiedzialności rodzicielskiej nie zapewnił takiej pomocy we własnym zakresie¹⁰.

Powyższy problem był już sygnalizowany Ministrowi Sprawiedliwości przez Rzecznika Praw Obywatelskich¹¹.

W wizytowanym Komisariacie osoby przesłuchiwane mogą korzystać z obrońcy z wyboru, jeśli takiego posiadają. Spotkania z adwokatem odbywają się bez obecności funkcjonariusza, w niemonitorowanym pomieszczeniu. W jednostce brak było listy adwokatów i radców prawnych, z której skorzystać mogłaby osoba zatrzymana w przypadku, jeśli nie korzystała uprzednio z pomocy prawnej. W celu zwiększenia skuteczności gwarancji dostępu do obrońcy KMPT zaleca sporządzenie listy adwokatów i radców prawnych wpisanych na listę Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie i Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, informowanie o jej istnieniu osoby zatrzymanej i udostępnianie jej tej osobie w przypadku zgłoszenia takiej chęci.

Powyższy standard jest zgodny z rekomendacjami CPT, który zalecał sporządzenie, we współpracy z samorządem prawniczym, list prawników z urzędu, dostępnych dla osób zatrzymanych, które powinny być dostępne w każdym komisariacie Policji¹². Ponadto zgodnie

⁹ Zob. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.U.UE.L.2013.294.1).

¹⁰ Zob. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym (Dz.U.UE.L.2016.132.1).

¹¹ Zob. Wystąpienia Generalne RPO do Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.04.2017 r. i 27.09.2018 r., KMP.570.3.2017.RK.

¹² Zob. Raport CPT z wizyty w Serbii, CPT/Inf (2018) 21, § 17; Raport CPT z wizyty na Słowenii, CPT/Inf (2017) 27, § 15.

z zasadami i wytycznymi ONZ w zakresie dostępu do pomocy prawnej w sprawach karnych, w celu zapewnienia szybkiego dostępu do pomocy prawnej na posterunkach policji, zaleca się utworzenie, w porozumieniu z samorządem prawniczym, listy prawników¹³.

5.3. Sytuacja kadrowa w Policji

Poważnym problemem dotykającym jednostkę są poważne braki kadrowe. W Komisariacie Kolejowym Policji w dniu wizytacji na 121 miejsc etatowych liczba wakatów wynosiła łącznie 14.

Niedobór kadry powoduje, że policjanci są dodatkowo obciążeni pracą, przemęczeni i sfrustrowani brakiem systemowych rozwiązań tej sytuacji. W przypadku wizytowanej jednostki niewątpliwie pewnym ułatwieniem jest funkcjonowanie tzw. patroli mieszanych, w których dowódcą jest policjant Komisariatu Kolejowego, pełniący służbę wraz z funkcjonariuszem innych służb (SOK-istą, Strażnikiem Miejskim, Strażnikiem Granicznym bądź Żandarmem). Nie zmienia to jednak faktu, iż funkcjonariusze Komisariatu wykonują swe obowiązki na bardzo rozległym rejonie służbowym, do którego poza wszystkimi dworcami kolejowymi i przystankami osobowymi w granicach miasta należą także szlaki kolejowe, obwodnice, tory postojowe, wagonownie, lokomotywnie oraz stacje towarowe.

KMPT jest zaniepokojony powyższą sytuacją z uwagi na zauważalną korelację pomiędzy poziomem zatrudnienia, a jakością pracy funkcjonariuszy, ich możliwościami zawodowymi i motywacją. Czynniki te niewątpliwie znajdują odzwierciedlenie w stosunku policjantów do osób pozbawionych wolności. Braki kadrowe sprzyjają wypaleniu zawodowemu, przez co stwarzają ryzyko niewłaściwych zachowań policjantów względem zatrzymanych.

Podkomitet ds. Prewencji Tortur ONZ (SPT) wskazuje, że poziom zatrudnienia personelu miejsc detencji ma bezpośredni wpływ nie tylko na bezpieczeństwo i ochronę zarówno zatrzymanych, jak i personelu, ale również na możliwości personelu w zakresie organizacji codziennej pracy i reżimu instytucji jako całości. Odpowiedni poziom zatrudnienia zapobiega również przypadkom wypalenia wśród członków personelu i pozwala im korzystać z pełnej zdolności zawodowej, zamiast koncentrować się tylko na codziennych czynnościach¹⁴.

¹³ Zob. Annex United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems, A. Introduction, pkt. 2; Principle 3. Legal aid for persons suspected of or charged with a criminal offence, pkt. 21. Zasady i wytyczne przyjęte przez Zgromadzenie Ogólne ONZ dnia 20 grudnia 2012 r.

¹⁴ Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (SPT). Zob. Raport SPT z wizyty w Szwecji, CAT/OP/SWE/1, § 139-140.

Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) podkreśla, że skuteczne zapobieganie torturom i innym formom niewłaściwego traktowania przez funkcjonariuszy Policji wymaga zmiany kultury policyjnej, ukierunkowanej na poszanowanie praw człowieka i reagowania funkcjonariuszy na wszelkie przypadki złego traktowania przez ich współpracowników. Przemoc wobec osób pozostających pod nadzorem Policji powinna być postrzegana jako naruszenie praw człowieka oraz niedopuszczalny brak profesjonalizmu, który ma wpływ na wizerunek całej Policji. Zmiana sposobu myślenia w Policji powinna rozpocząć się od konkurencyjnego i rygorystycznego systemu selekcji do służby oraz odpowiedniego wynagrodzenia, które stanowi ważne narzędzie do przyciągnięcia najlepszych kandydatów i utrzymania wysoce kompetentnego personelu¹⁵.

6. Obszary wymagające poprawy

6.1. Traktowanie

W rozmowie z osobą zatrzymaną (kobieta podejrzana o kradzież i pobicie) przedstawiciel Mechanizmu nie otrzymał informacji wskazujących na niewłaściwe traktowanie ze strony funkcjonariuszy. Kobietę zatrzymaną w miejscu zamieszkania doprowadzono do jednostki bez użycia kajdanek. Zachowanie 3 doprowadzających policjantów określiła jako kulturalne. Niemniej jednak wskazała ona, iż nie przekazano jej informacji dotyczących przysługujących jej jako osobie zatrzymanej uprawnień, w tym możliwości żądania przeprowadzenia badania lekarskiego.

Podczas wizytacji ustalono, że kontrola osobista mężczyzn odbywa się w pokoju monitorowanym, w którym przeprowadza się czynności z zatrzymanymi agresywnymi lub zdradzającymi objawy zaburzeń psychicznych. Czynność ta wykonywana jest głównie przez funkcjonariuszy doprowadzających. Kontrola osobista zatrzymanych kobiet przeprowadzana jest natomiast przez funkcjonariuszkę w pomieszczeniu niewyposażonym w kamery monitoringu.

KMPT chciałby w tym miejscu podkreślić, iż zgodnie z przepisem art. 15 ust. 1 pkt 5 Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 161, 125, 1091.) kontroli należy dokonywać tylko wtedy, gdy istnieją uzasadnione podstawy, by podejrzewać, że osoba

¹⁵ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT). Zob. Dwudziesty Ósmy Raport Generalny CPT, CPT/Inf (2019) 9, § 69-71; Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2014) 21, § 24.

zatrzymana mogła ukryć przedmioty niebezpieczne lub które mogą być dowodem popełnienia przestępstwa, a ponadto zwykle przeszukanie nie doprowadzi do ich wykrycia. Standardy międzynarodowe¹⁶ oraz przepis art. 15d ust. 5 w/w ustawy wskazują, iż kontrola osobista powinna być też realizowana w warunkach prywatności, poza zasięgiem wzroku innych osób oraz kamer CCTV.

Podczas rozmów prowadzonych z funkcjonariuszami, a także analizy dokumentacji wizytujący zwrócili uwagę na przypadki osób zatrzymanych, które przebywały na terenie Komisariatu ok. 19 – 20 godzin. Zastępca Komendanta wytłumaczył to występującymi problemami ze znalezieniem miejsca dla zatrzymanego w PdOZ. Co do zasady osoby zatrzymane przewożone są do Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia Komendy Stołecznej Policji, natomiast w sytuacjach pełnego obłożenia izby funkcjonariusze zmuszeni są poszukiwać miejsc w innych jednostkach tego typu, co zajmuje niejednokrotnie kilkanaście godzin. Zatrzymani oczekują na doprowadzenie do PdOZ w okratowanym, monitorowanym pomieszczeniu służbowym. W tym kontekście szczególne zaniepokojenie Mechanizmu budzi fakt, iż zatrzymani spędzają od kilku do kilkunastu godzin w pokoju, który nie podlega przepisom Rozdziału 2 *Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb* (Dz. U. 2012 poz. 638), określającego warunki zatrzymania w PdOZ, w tym np. obowiązku podawania osobom zatrzymanym posiłków.

W związku podniesioną powyżej kwestią KMPT zwraca się z prośbą do Komendanta Komisariatu Kolejowego Policji o udzielenie informacji, czy w okresie po wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur czas oczekiwania osób zatrzymanych na umieszczenie w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia uległ skróceniu.

Jednocześnie Mechanizm zaleca Komendantowi Stołecznemu Policji podjęcie działań skutkujących skróceniem czasu pozostawania w Komisariacie osób zatrzymanych oczekujących na osadzenie w PdOZ.

¹⁶ Zob. Raport CPT z wizyty w Serbii, CPT/Inf (2016) 21, § 132.

6.2. Prawo do informacji i mechanizm skargowy

Prawo do informacji stanowi podstawową gwarancję prewencji tortur. Otrzymanie przez osobę pozbawioną wolności zrozumiałych i aktualnych informacji o istotnych kwestiach, np. przysługujących prawach, obowiązujących procedurach, sposobie składania skarg, zwiększa poczucie bezpieczeństwa, pozwala odgrywać aktywną rolę w zabezpieczeniu własnych praw, ułatwia dostęp do mechanizmów skargowych, przez co pełni rolę prewencyjną w zapobieganiu przemocy. Ze względu na zlokalizowanie jednostki na terenie dworca kolejowego, stanowiącego węzeł komunikacyjny, szczególnie istotna jest sytuacja cudzoziemców, którzy nie znają języka polskiego oraz prawa i procedur obowiązujących w Polsce. Zgodnie z wyjaśnieniami Zastępcy Komendanta policjanci korzystają podczas przesłuchań z pomocy jedynie 3 tłumaczy biegłych, co niewątpliwie stanowi ryzyko niewłaściwego traktowania osób zatrzymanych, które nie znają żadnego z dostępnych języków.

Znaczenie prawa do informacji i możliwości składania skarg podkreślają też standardy międzynarodowe oraz rekomendacje SPT i CPT¹⁷. W swoim ostatnim sprawozdaniu z działalności w 2017 r. CPT podkreśla, że efektywnie działające mechanizmy skargowe stanowią fundamentalną gwarancję prewencji tortur. Mogą nie tylko łagodzić napięcia między osobami pozbawionymi wolności i personelem, ale także poprzez zapewnienie, że skargi są traktowane poważnie, przyczynić się do budowania pozytywnych relacji. Państwa europejskie powinny więc zapewnić bezpośredni, bezpieczny i poufny dostęp do organów rozpatrujących skargi, który będzie dostępny we wszystkich miejscach zatrzymań. CPT wskazuje też zestaw standardów, które powinny być stosowane, aby był on w pełni efektywny i spełniał swoją zapobiegawczą rolę¹⁸.

Zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady UE należy pisemnie pouczyć zatrzymanego, w języku dla niego zrozumiałym, o przysługujących mu prawach procesowych i przysługujących środkach zaskarżenia. Pouczenie powinno nastąpić niezwłocznie po pozbawieniu wolności¹⁹. Osoby nie władające językiem polskim powinny otrzymać

¹⁷ Zob. Wzorcowe reguły minimalne Organizacji Narodów Zjednoczonych dotyczące postępowania z więźniami (Reguły Mandeli), Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 17 grudnia 2015 r., Reguły nr 54, 55 i 56.; Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r., Zasada 10; Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.), art. 5 ust. 2; Raport SPT z wizyty w Peru, CAT/OP/PER/1, § 67; Raport SPT z wizyty na Ukrainie, CAT/OP/UKR/3, § 43-44; Raport SPT z wizyty w Togo, CAT/OP/TGO/1, § 77-78; Raport SPT z wizyty na Ukrainie, CAT/OP/UKR/1, § 35-36; Drugi Raport Generalny CPT, CPT/Inf (92) 3, § 37; Dwunasty Raport Generalny CPT, CPT/Inf (2002) 12, § 44; Dwudziesty Siódmy Raport Generalny CPT, CPT/Inf (2018) 4, § 68-91; Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2014) 21, § 31.

¹⁸ Dwudziesty Siódmy Raport Generalny CPT, CPT/Inf (2018) 4, § 68-91.

¹⁹ Zob. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz.U.U.E.L.2012.142.1).

tłumaczenie pisemne wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania karnego²⁰.

W celu zwiększenia skuteczności dostępu do zewnętrznych mechanizmów skargowych KMPT rekomenduje, by przy wejściu do Komisariatu i na jego terenie wyeksponować dane teleadresowe instytucji stojących na straży praw człowieka - Rzecznika Praw Obywatelskich (wraz z numerem bezpłatnej infolinii 0 800 676 676), wybranych organizacji pozarządowych (np. Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Stowarzyszenia Amnesty International), właściwej miejscowo Prokuratury, Biura Spraw Wewnętrznych Policji.

6.3 Powiadomienie o zatrzymaniu

Prawo osób pozbawionych wolności do poinformowania wybranej przez siebie osoby o zatrzymaniu i miejscu pobytu, stanowi podstawową gwarancję prewencji tortur. Takie zawiadomienie powinno nastąpić niezwłocznie po zatrzymaniu i po każdym przeniesieniu z jednego miejsca zatrzymania do innego. Datę, godzinę i tożsamość zawiadomionej osoby należy też odnotować w dokumentacji (np. protokole zatrzymania). Osoby zatrzymane powinny też otrzymać zwrotną informację, czy wiadomość o ich zatrzymaniu została przekazana wskazanej osobie²¹.

Delegacja ustaliła, że powyższe prawo jest respektowane w praktyce. Uprawnienie to jest jednak realizowane wyłącznie przez funkcjonariuszy Policji, niezależnie od powodu zatrzymania i charakteru czynu zabronionego, o którego popełnienie jest podejrzewana zatrzymana osoba.

W ocenie KMPT zatrzymany powinien mieć możliwość samodzielnego powiadomienia wybranej osoby o fakcie zatrzymania (np. za pośrednictwem telefonu), zaś tylko w sytuacjach szczególnych, uzasadnionych specyfiką danej sytuacji, obowiązek informacyjny powinien być realizowany przez policjanta. Nie każdy bowiem powód zatrzymania uzasadnia aż tak restrykcyjne środki ostrożności, zaś brak kontaktu z osobą bliską (szczególnie dla nieletnich lub osób zatrzymanych po raz pierwszy) może stanowić dodatkową, nieuzasadnioną dolegliwość. Ponadto możliwość osobistego kontaktu

²⁰ Zob. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz.U.UE.L.2010.280.1).

²¹ Zob. Raporty SPT z wizyt na Ukrainie, z wizyty na Ukrainie, CAT/OP/UKR/1, § 37-38 oraz CAT/OP/UKR/3, § 45-46; Raport SPT z wizyty w Mongolii, CAT/OP/MNG/1, § 45-46; Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 23-24; Dwudziesty Ósmy Raport Generalny CPT, CPT/Inf (2019) 9, § 66.

zatrzymanego z osobą bliską umożliwia jej przekazanie ewentualnych informacji o złym traktowaniu, co umożliwia podjęcie odpowiedniej interwencji.

Zgodnie z zasadami ONZ *niezwłocznie po zatrzymaniu oraz po każdym przeniesieniu z jednego miejsca aresztowania lub uwięzienia do innego, osoba aresztowana lub uwięziona będzie uprawniona powiadomić, bądź też domagać się od właściwego organu powiadomienia członków jej rodziny lub innych właściwych osób według swojego wyboru, o jej zatrzymaniu, aresztowaniu lub uwięzieniu, bądź o przeniesieniu i o miejscu, w którym jest przetrzymywana*²².

KMPT zaleca umożliwienie osobom zatrzymanym samodzielne powiadomienie wybranej osoby o fakcie zatrzymania i miejscu przetrzymywania, a tylko w sytuacjach szczególnych, uzasadnionych specyfiką danej sytuacji, realizację tego prawa za pośrednictwem funkcjonariusza Policji.

6.4 Monitoring i nagrywanie przesłuchań

W Komisariacie monitoringiem objęty jest korytarz przy wejściu, a także pokój, w którym przeprowadza się czynności z agresywnymi lub przejawiającymi oznaki zaburzeń psychicznych zatrzymanymi (w pozostałych przypadkach czynności przeprowadzane są w niemonitorowanych pokojach służbowych funkcjonariuszy) oraz magazyn dowodów rzeczowych. Przesłuchania nie są nagrywane, mimo iż procedura karna przewiduje możliwość rejestracji obrazu lub dźwięku²³. Taka sytuacja w przypadkach braku obecności osoby trzeciej (np. obrońcy) stwarza ryzyko złego traktowania.

CPT kilkakrotnie podkreślał, że rejestracja przesłuchań w formie elektronicznej (audio i/lub wideo) stanowi ważną dodatkową ochronę przed złym traktowaniem osób zatrzymanych. Dlatego też zaleca systematyczne rejestrowanie takich czynności. Rejestracji powinno też podlegać wstępne rozpytanie przez oficerów operacyjnych. CPT zaleca ponadto wyposażenie komisariatów w specjalne sale przesłuchań ze sprzętem audio i / lub wideo do rejestrowania przesłuchań policyjnych²⁴.

Rejestracja czynności policyjnych może zapewnić kompletny i autentyczny zapis przebiegu rozmowy z zatrzymanym, znacznie ułatwiając w ten sposób zbadanie wszelkich

²² Zob. Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r. - Zbiór zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie zatrzymania lub uwięzienia, Zasada 16.1.

²³ Zob. art. 147 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r., poz. 1987).

²⁴ Zob. Raport CPT z wizyty w Serbii, CPT/Inf (2018) 21, § 16; Raport CPT z wizyty w Azerbejdżanie, CPT/Inf (2018) 37, § 42; Raport CPT z wizyty na Litwie, CPT/Inf (2018) 2, § 23; Raport CPT z wizyty w Serbii, CPT/Inf (2016) 21, § 30; Raport CPT z wizyty w Rosji, CPT/Inf (2013) 41, § 28, pkt. 3.

zarzutów złego traktowania. Taki instrument służy też ochronie samych funkcjonariuszy przed bezpodstawnymi zarzutami fizycznego znęcania się lub nacisku psychologicznego. Elektroniczna rejestracja przesłuchań i rozpytań zmniejsza także możliwość, że oskarżeni fałszywie zaprzeczają, że w ogóle złożyli oświadczenia określonej treści²⁵.

Eksperti podkreślają ponadto, że rejestracja przesłuchań policyjnych umożliwia zachowanie oryginalnych dowodów komunikacji werbalnej, ogranicza skargi na nadużycia policji i może być też przydatna do celów szkoleniowych²⁶. Zmniejsza też ryzyko osłabienia dowodów z uwagi na wątpliwości, czy zeznanie lub wyjaśnienie zostało złożone dobrowolnie. Wyłączenie takich dowodów stwarza ogromne koszty dla wymiaru sprawiedliwości²⁷.

KMPT zaleca rejestrację dźwięku i obrazu podczas przesłuchań. Czynność ta może być dokonywana w pomieszczeniach służbowych przy użyciu mobilnego sprzętu audio-wizualnego lub w specjalnych pokojach, wyposażonych w system rejestracji audio-wideo, przeznaczonych do przesłuchań i rozpytań.

6.5 Rejestry

Wszystkie osoby wchodzące na teren Komisariatu są, co do zasady, ewidencjonowane w specjalnym rejestrze. Z analizy dokumentacji wynika jednak, iż rejestr prowadzony jest niezbyt starannie (przykładowo wizytujący zwrócili uwagę na brak ujęcia w rejestrze niektórych zatrzymanych, z którymi przeprowadzono następnie czynności na terenie jednostki, co wynikało wprost z innych dokumentów poddanych analizie).

KMPT zaleca odnotowywanie w rejestrze przepustek jednorazowych daty i godziny wejścia i wyjścia każdej osoby z jednostki lub adnotacji o zatrzymaniu i przewiezieniu zatrzymanego w inne miejsce (np. do prokuratury, sądu, aresztu, szpitala, na czynności procesowe itd.). Taka praktyka pozwoli na określenie czasu przebywania osoby w placówce oraz wzmocni transparentność realizowanych z nią czynności. Prewencyjnie warto też przypomnieć funkcjonariuszom o obowiązku systematycznego odnotowywania w rejestrze przepustek jednorazowych wymaganych informacji.

Dobrze prowadzony rejestr pobytu osób w jednostce stanowi ważne narzędzie kontroli oraz skuteczne zabezpieczenie przed złym traktowaniem. Na podstawie zapisów rejestru można

²⁵ Zob. Raport CPT z wizyty w Azerbejdżanie, CPT/Inf (2018) 37, § 42, przypis 5; Raport CPT z wizyty na Litwie, CPT/Inf (2018) 2, § 23, przypis 7.

²⁶ Zob. Seminar Report Seminar on combatting torture during police custody and pre-trial detention 22-23 March 2018 in Copenhagen, Denmark.

²⁷ Zob. 2017 Symposium on Procedural Safeguards in the first hours of police custody Outcome Report, APT, s. 22.

bowiem ustalić, np. ile osób przebywa aktualnie w jednostce, z jakich powodów, w których znajdują się pomieszczeniach, jak długo interesant przebywał w budynku i jakie czynności były z nim realizowane. Wzmacnia to transparentność realizowanych czynności służbowych i ułatwia wykonywanie właściwego nadzoru i kontroli ze strony odpowiednich osób i instytucji.

Na kwestię właściwego rejestrowania obecności wszystkich osób przebywających w komisariatach policji, zwracał uwagę CPT podczas wizyty na Ukrainie. Zalecił wówczas władzom, by obecność każdej osoby na komisariacie (niezależnie od przyczyny) była odpowiednio rejestrowana. Zapisy powinny określać w szczególności: kto został doprowadzony lub wezwany, przez kogo, na czyje zlecenie, o której godzinie, z jakiego powodu, w jakim charakterze (podejrzany, świadek, itp.), komu została przekazana dana osoba i kiedy osoba opuściła pomieszczenia policji. Wszyscy funkcjonariusze powinni zostać też przeszkoleni w tym zakresie²⁸.

Na konieczność właściwej rejestracji osób zatrzymanych i ich statusu wskazuje też SPT, który podkreśla, że utrzymanie kompletnych i wiarygodnych zapisów dotyczących osób pozbawionych wolności jest jednym z podstawowych zabezpieczeń przeciwko torturom i stanowi niezbędny warunek skutecznego wykonywania gwarancji związanych z należytym procesem, takich jak: prawo do zakwestionowania legalności zatrzymania oraz prawo zatrzymanego do szybkiego stawienia się przed sędzią²⁹.

SPT zaleca, aby rejestry policyjne obejmowały następujące informacje:

- datę i godzinę zatrzymania;
- czas przybycia do obiektu;
- powód zatrzymania;
- organ zarządzający zatrzymaniem;
- tożsamość funkcjonariusza dokonującego zatrzymania;
- datę, godzinę i powód przeniesienia lub zwolnienia;
- informację o tym, gdzie dana osoba była przetrzymywana przez cały okres zatrzymania (np. numer celi);
- datę, godzinę i tożsamość osoby powiadomionej o zatrzymaniu (w tym podpis funkcjonariusza, który przystąpił do niniejszego powiadomienia);

²⁸ Zob. Raporty CPT z wizyty na Ukrainie: CPT/Inf (2014) 15, § 71; CPT/Inf (2017) 15, § 17; CPT/Inf (2018) 41, § 29, 44-45.

²⁹ Zob. Raporty SPT z wizyt na Ukrainie, CAT/OP/UKR/3, § 62-65; CAT/OP/UKR/1, § 49-52.

- datę i godzinę: wizyty rodziny, pracownika służby zdrowia lub prawnika (lub złożenia wniosku o kontakt z prawnikiem lub lekarzem), pierwszego stawienia się osoby aresztowanej przed organem sądowym lub innym organem.

Funkcjonariusze powinni być odpowiednio przeszkoleni w zakresie prowadzenia rejestrów i powinni wprowadzać informacje po przybyciu zatrzymanego. W razie potrzeby informacje te powinny zostać udostępnione obrońcy oskarżonego³⁰.

6.6 Personel

Z informacji Komendanta Stołecznego Policji wynika, iż w latach 2017-2018 policjanci pełniący służbę w KKP przeszli m.in. następujące szkolenia:

- Zasady dokumentowania wykonanych czynności w służbie prewencyjnej. Ewidencjonowanie i przechowywanie notatników służbowych w oparciu o wytyczne nr 2 KGP z dnia 26.06.2007r..
- Zadania policjantów związane z konwojowaniem i doprowadzeniem osób zatrzymanych - podstawy prawne, przyczyny i okoliczności ucieczek. Odpowiedzialność policjantów.
- Przestępczość narkotykowa. Krótka charakterystyka - bezpieczne dokonywanie kontroli podczas przeprowadzania interwencji.
- Czynności związane z przesłuchaniem osoby w charakterze świadka, przyjęciem zawiadomienia o przestępstwie, przedstawieniem zarzutu i przesłuchaniem podejrzanego.
- Przypadki oraz warunki i sposoby użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.
- Udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej.
- Konwojowanie, doprowadzanie oraz postępowanie z osobami zatrzymanymi. Omówienie wydarzeń nadzwyczajnych.
- Szkolenie z zakresu przeciwdziałania stosowania tortur.
- Szkolenie z Programu MOC - tak, PRZEMOC - nie.

KMPT widzi potrzebę merytorycznego wsparcia funkcjonariuszy i zaleca, by do programów szkoleń i kursów policyjnych włączyć zagadnienia związane z: Protokołem Stambulskim, komunikacją interpersonalną, sposobami radzenia sobie ze stresem oraz przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu.

³⁰ Zob. Raport SPT z wizyty na Ukrainie, CAT/OP/UKR/1, § 52.

W ocenie KMPT odpowiednio dobrany i wyszkolony personel policyjny jest w stanie prawidłowo wykonywać swoje obowiązki, bez uciekania się do przemocy. Stanowi też skuteczną gwarancję chroniącą osoby pozbawione wolności przed torturami. Dzięki swojej wiedzy i doświadczeniu oraz możliwości kontaktu z zatrzymanymi, ma możliwość bieżącego monitorowania ich zachowania i wylapywania niepokojących sygnałów, świadczących o złym traktowaniu. Zgodnie z regułą 85 Reguł Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113), *personelowi pracującemu z nieletnimi pozbawionymi wolności, umożliwia się systematycznie szkolenia z zakresu wiedzy i umiejętności zawodowych, w szczególności z psychologii dziecka, pracy socjalnej i wychowawczej z dzieckiem, a także międzynarodowych standardów i norm dotyczących praw człowieka i praw dziecka.*

W ocenie SPT szkolenie personelu powinno mieć charakter prewencyjny i obejmować funkcjonariuszy na wszystkich poziomach. Powinno mieć charakter przekrojowy, zawierając zasady i standardy w zakresie ochrony praw człowieka, ukierunkowane na zapobieganie torturom i innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu.

Na kwestie odpowiedniego doboru i kwalifikacji personelu, odpowiedzialnego za opiekę nad osobami w miejscach detencji, zwraca też uwagę CPT podkreślając, że: *Cały personel, łącznie z osobami wykonującymi wyłącznie obowiązki w zakresie dozoru, powinien przechodzić profesjonalne szkolenie, zarówno w czasie przyjęcia do pracy, jaki i w jej trakcie, a także otrzymywać odpowiednie wsparcie z zewnątrz oraz nadzór w wykonywaniu ich obowiązków*³¹. Podczas ostatniej wizyty w Polsce w 2017 r. CPT podkreślił także, że należy dążyć do przeszkolenia personelu w zakresie rozwiązywania konfliktów oraz stosowania strategii i technik deeskalacji konfliktu na różnych poziomach komunikacji³².

Szkolenia w wymienionym wyżej zakresie mają wartość prewencyjną i edukacyjną. Wspomniane szkolenia, zawierające w treści zasady i standardy w zakresie ochrony praw człowieka i znajomość podstaw pozytywnych oddziaływań psychologicznych, ukierunkowane są na zapobieganie torturom i innym formom przemocy i niewłaściwego traktowania.

³¹ Zob. Dziewiąty Raport Generalny CPT, CPT/Inf (99) 12, § 33.

³² Raport dostępny na stronie: <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-publishes-report-on-pola-1>

7. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca:

I. Komendantowi Komisariatu Kolejowego Policji:

1. poddawanie wszystkich zatrzymanych badaniom medycznym;
2. realizację kontroli osobistej w warunkach zapewniających prywatność, poza zasięgiem monitoringu wizyjnego;
3. rejestrację dźwięku i obrazu podczas przesłuchań poprzez użycie mobilnego sprzętu audio-wizualnego lub w specjalnych pokojach, wyposażonych w system rejestracji audio-wideo, przeznaczonych do przesłuchań i rozpytań;
4. skrupulatne prowadzenie rejestru ewidencji wejść i wyjść;
5. wyeksponowanie w widocznych miejscu przy wejściu do Komisariatu oraz na jego terenie danych teleadresowych: instytucji stojących na straży praw człowieka - Rzecznika Praw Obywatelskich (wraz z numerem bezpłatnej infolinii 0 800 676 676), wybranych organizacji pozarządowych (np. Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Stowarzyszenia Amnesty International), właściwej miejscowo Prokuratury, Biura Spraw Wewnętrznych Policji;
6. sporządzenie listy adwokatów i radców prawnych wpisanych na listę Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie i Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie oraz informowanie o jej istnieniu osób zatrzymanych i udostępnianie jej tym osobom w przypadku zgłoszenia takiej chęci;
7. włączenie do programów szkoleń i kursów policyjnych włączyć zagadnienia związane z: Protokołem Stambulskim, komunikacją interpersonalną, sposobami radzenia sobie ze stresem oraz przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu;

II. Komendantowi Stołecznemu Policji:

1. podjęcie działań w kierunku poprawy sytuacji kadrowej w Komisariacie Kolejowym Policji;
2. podjęcie działań skutkujących skróceniem czasu pozostawania w Komisariacie osób zatrzymanych oczekujących na osadzenie w PdOZ;

3. zapewnienie środków finansowych na realizację powyższych zaleceń, wymagających nakładów finansowych, w szczególności zabezpieczenie środków finansowych na polepszenie warunków materialnych.

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zwraca się także z prośbą do Komendanta Komisariatu Kolejowego Policji o udzielenie odpowiedzi na pytanie zawarte w rozdziale 6.1 Raportu.